

Zsoltárparafrázisok a 16-17. századi magyarországi protestáns neolatin költészetben

AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA ÚNKP-18-3 KÓDSZÁMÚ ÚJ NEMZETI KIVÁLÓSÁG
PROGRAMJÁNAK TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT

1.) Bevezetés: doktori téma, források

A.) DEFINÍCIÓ:

sacra poetica = szent költészet

(1.) konkrét ó- és újszövetségi szövegek *antikizáló parafrazeálása*, latin nyelvre, antik metrumra és műfajra való átültetése

(2.) *krisztianizáló imitáció*, melynek során egy-egy antik műfaj vagy konkrét mű telítődik meg biblikus tartalommal

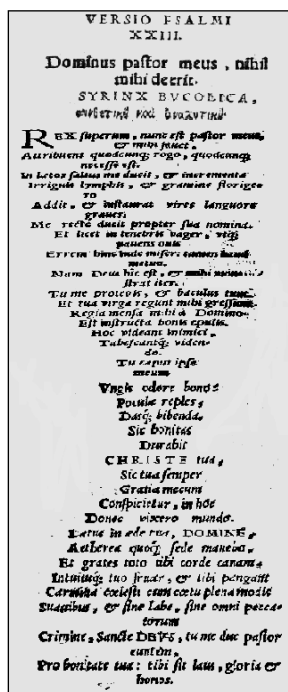
B.) PÉLDÁK A HAZAI NEOLATIN KÖLTÉSZETBŐL:

- őszövetségi könyvek antikizálása: Georgius Purkircher, *Liber Sapientiae Salomonis...*, Bécs/Wittenberg, 1559.
- evangéliumi példázatok antikizálása: Christianus Schesaeus, *Elegia de falsis prophetis...*, Kolozsvár, 1558.
- eposz krisztianizálása (Vergilius: Aeneis): Leonhardus Mokoschinus, *Historiarum Veteris Testamenti Heroico Carmine Redditarum Libri...*, Wittenberg, 1599.
- ecloga krisztianizálása: Christianus Schesaeus, *Imago boni pastoris...*, Lipcse, 1584.
- carmen krisztianizálása: Casparus Pilcius, *Meditationes Piaae...*, Bártfa, 1583.

C.) A MAGYARORSZÁGI NEOLATIN ZSOLTÁRPARAFRÁZISOK:

- **Georgius Purkircher (72., 79. zsoltár)**
- **Christianus Schesaeus (79., 90. zsoltár)**
- **Casparus Pilcius (3., 4., 23., 31., 51., 79., 80., 91., 110., 127. zsoltár)**
- **Johannes Sylvester (79. zsoltár)**
- **Georgius Ostermaier (1., 42., 122-126., 133. zsoltár)**
- **Laurentius Szegedinus (51., 128. zsoltár)**
- **Valentinus Crispus (42., 51. zsoltár)**

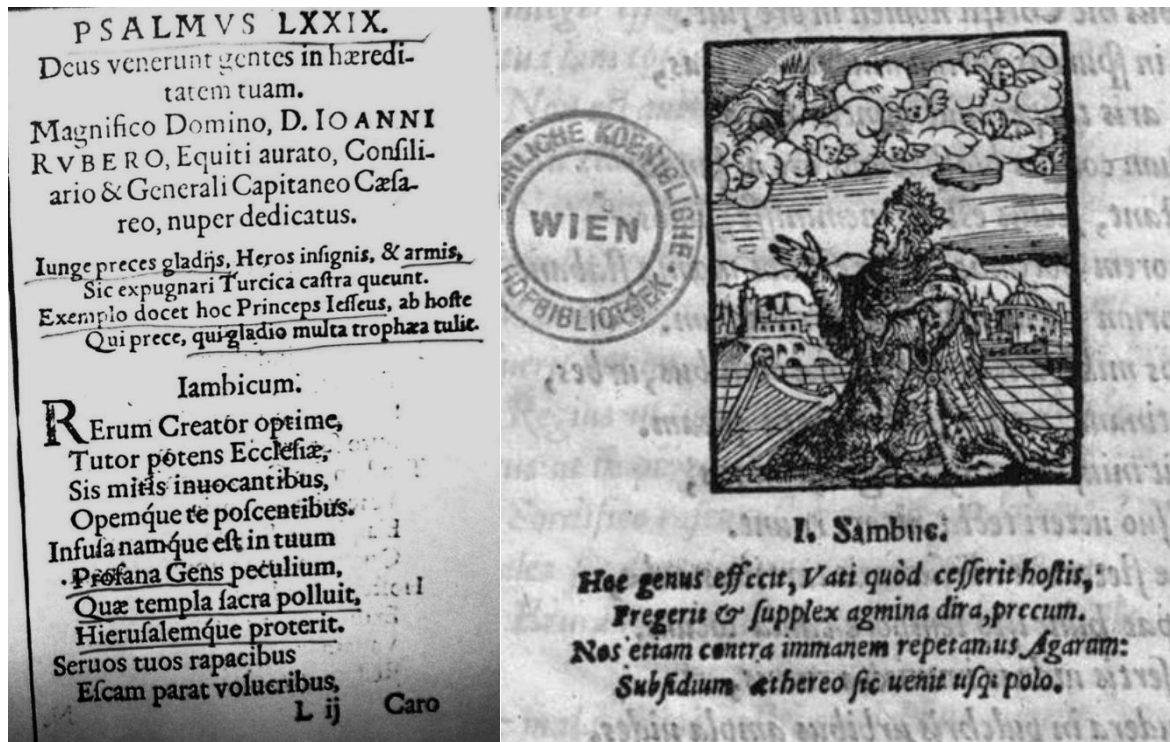
D.) NÉMETORSZÁGI PÁRHUZAMOK:

2.) Elemzés: a 79. zsoltár hazai neolatin parafrázisai

A.) METRUM: PILTZ

B.) PARATEXTUSOK: PURKIRCHER

C.) NYELVI-STILISZTIKAI JELLEMZŐK

1. Piltz: „Rex noster, indulgentia / Tuam sed iram tempera, / Impone tandem seriam / Iusto furori clausulam.”
2. Schesaeus: „O Deus, horribili tua cessit regia genti, / Quae vehit in templum verba prophana tuum. / Praebuit innumeras strages et membra tuorum / Servorum obscaenis dilanianda feris. / (...) In nos vicini, quibus undique cingimur, hostes / Ore venenato plurima probra vomunt.”
3. Purkircher: „Scis, Deus, auratis ut erant mihi templa columnis, / Scis, tuus hic fuerit quam celebratus honos. / Hic alios alii de religione docebant, / omnibus hic Christi nomen in ore fuit. / Nunc sunt in spurcas furum mutata cloacas / proque aris turpes inveniuntur harae. / Hic Christum contra blasphemus ore nefando / eructant, scelus est et meminisse, sonos.”
4. Purkircher: „Ceu mulier thalami foedus transgressa pudici / Irati patitur verbera iusta viri, / Sic ego saepe tuam variis erroribus iram / Accendi et poenae sum mihi causa meae. / Sed miserere mei, tuus extingatur et ignis! / Iram nemo tuam, scis, tolerare potest. / Mollis ut ad flammam crepitantes cera liquescit, / Sic homines summi conterit ira Dei.”
5. Purkircher: „Agnus ut in laceri septis inclusus ovilis / Ante oculos mortem nocte dieque videt, / Sic tua turba feri libitu damnata tyranni / Iam capitis poenas est subitura graves. / Eripe sed miseros inimico e gutture mortis / Atque illis vitae tempore longa para! / Turcos inferni truculento carcere claude, / Suppliciiis variis hos Stygis aula gravet.”
6. Sylvester: „Sanguineoq tuos servos absumere ferro, / Civibus atq urbem sic viduare suis. / Vim sensere patres, pueri, innuptaeq puellae, / Et trepidi, matrum turba beata gregis. / Non iuvenes virtus, teneras non forma puellas / Non pueros aetas ipsa, senesq iuvat. / Non alios quidq poterat quod forte iuvare, / Cunctis saeva lues mortis, & una fuit. / Extracti infantes trepidantis ab ubere matris / Caedeq confecti procubere pari.”